

verstrekte kaarten (de phaenologische kaarten A, B, C, D en K) worden vermeld. Met nadruk zij er op gewezen, dat het allerminst noodzakelijk is van alle daarop aangegeven soorten studie te maken of daaraan alle verlangde waarnemingen te verrichten; ook één waarneming aan één der soorten is zeer bruikbaar en wordt in dank aanvaard. Wel verdient het aanbeveling, dat iedere medewerker voor zijn waarnemingen jaar op jaar hetzelfde exemplaar of dezelfde exemplaren gebruikt — bv. elk jaar het bloei-begin van hetzelfde polletje Sneeuwkllokjes in zijn tuin noteert — zodat individuele verschillen zoveel mogelijk worden uitgeschakeld.

De medewerkers ontvangen het gedrukte jaarverslag van de sectie voor Phaenologie, waarin zij kunnen lezen op welke wijze hun waarnemingen zijn verwerkt en tot welke resultaten dit heeft geleid.

Ieder, die aan dit onderzoek wil medewerken, wordt verzocht zich daartoe op te geven aan het K.N.M.I., afd. Landbouwmeteorologie te De Bilt.

Dr J. Wilcke.

IN MIJN TUINTJE



Februari-Maart

Wat is prettiger dan je te lopen koesteren in het voorjaarszonnetje? Je slentert wat door je tuintje, bukt je eens om goed te zien wat er al zo boven komt en bekijkt de bomen en heesters wat nauwkeuriger. Je valt zo van de ene in de andere verrassing! Zelfs de doodgewone els (*Alnus glutinosa* Grtn), die achter in de tuin staat, geeft nog nieuws. Wonderlijk, dat ik 't de hele winter over het hoofd heb gezien! Natuurlijk heb ik wat lange meeldraadkatjes en wat zwarte elzenpropfen op mijn tafel in huis gezet. En natuurlijk heb ik mijn kinderen gezegd: „Kijk, de knoppen staan op steeltjes. Dat is alleen zo bij de els”. Slot van zaken kan een schoolmeester zijn aard niet loochenen, hij moet lessen uitdelen.

Afwijkende katjes.

Maar die wonderlijke katjes, die zich halverwege in tweeën deelden, waren toch iets nieuws (fig. 1). Een begin van vertakking. Wat de oorzaak hiervan is? Ik heb er het dikke boek van Dr O. Penzig, „Pflanzenzeratologie”, op nagekeken. Maar geen verklaring te vinden. Wel leerde ik, dat aan de els nog vele andere afwijkingen te vinden zijn. Vertakkingen en bandvormingen aan de katjes komen veel voor. Ook kunnen aan de meeldraadkatjes bloempjes voorkomen, die èn mannelijk èn vrouwelijk zijn. Dus tussen de meeldraden komen dan stampertjes voor. In de vrouwelijke bloeiwijzen (de latere propfen) kunnen schubben tot bladeren uitgroeien.

Bij de Witte els (*Alnus incana* Mnch) staan veel lange katjes in een bundeltje bijeen, soms wel twintig bij elkaar. En bij



Fig. 1. Monstruositeit van Elzenkatjes.

zaden vormen als de elzenproppen en bovenaan meeldraadbloempjes heb-
deze soort zijn ook katjes gevonden, die onderaan vrouwelijk zijn, die dus
ben, zoals het behoort. Op de scheiding van de mannelijke en vrouwelijke
bloempjes komen tweeslachtige voor.

Gewapend met deze kennis zal ik nu voortaan alle elzenbomen nauwkeuriger
bekijken. Doet u mee? Ik houd me zeer aanbevolen voor toezending van door
u gevonden afwijkingen.

Ik vond nog iets vreemds aan mijn els (fig. 2), nl. de „elzenvlag”, die ik ook
eens vond tijdens het Leiderskamp op Terschelling en tijdens
de kampeerreis door Denemarken. De zwam *Taphrina alni*
incanae (Kühn) Magn leeft in de schubben van het elzen-
katje. Deze zwellen op en kleuren rood. Daarna komt de
schimmel naar buiten en vormt op de opgezwollen schub-
ben sporengende blaasjes (asci). Veel vindt men de elzen-
vlag niet. Het is altijd de moeite waard de misvormde prop-
pen mee naar de afdelingsbijeenkomst te nemen.

Zoekt Uw appelboom goed na!

Maar ook mijn appelboom leverde nog wat aardige vond-
sten. Het lekkere zonnetje verleidde me tot een vervelend
werkje, nl. het afkrabben van de stam. Alle korstmossen
en wieren moeten er af. Daaronder verschuilen zich aller-

hande schadelijke dieren. Bij het verzor-
gen van de boom vond ik op een tak eerst
een ongeveer drie centimeter groot lang-
werpig omhulsel, gemaakt van spinsel,
houtknaagsel en (?) lijm. Het had precies
de kleur van de boomschors (fig. 3). Een
gat er in vertelde me, dat de Hermelijn-
vlinder (*Dicranura vinula* L.) het huisje,
door de rups voor hem gemaakt, verlaten
had. In *ter Haar* „Onze Vlinders” wordt
opgegeven, dat de rups voorkomt op popu-
lieren en wilgen. Maar verpoppen doen
ze zich zeker ook op de vruchtbomen.
Meerdere keren vond ik reeds zo'n pop-
huls daarop.

Op een tak vond ik enige ongeveer ander-
halve centimeter grote harde voorwerpen.
Met een loupe was echter duidelijk te
zien, dat het verharde rupsenhuidjes wa-
ren (fig. 4). Wat haren en de kop voor
het huidje maakten dit ook duidelijk. Uit
deze vreemde rupsjes zullen nooit de
vlinders, die er uit behoren te komen
(*Apatele tridens* L.), verschijnen. Ze zijn
nl. geparasiteerd door Rhogas-sluipwes-
pen. Heel gemakkelijk zijn deze wespjes
uit te kweken. Het mislukt bijna nooit.
Bewaar de gevonden takjes maar in een
jampotje.



Fig. 2.
Elzenproppen
met opgezwollen
schubben.

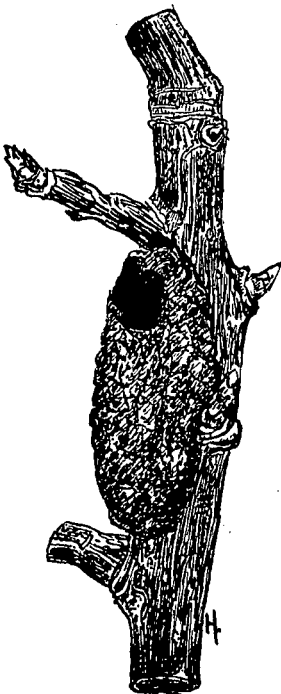


Fig. 3. Lege huls van de
Hermelinvlinder



Fig. 4.
Geparasiteerde
rups

De eerste bloemen.

Bloemen beginnen ook al in mijn tuintje te komen. Mijn narcissen staan al boven de grond. Ik had ze gedekt met wat blad. Nu ik het blad heb weggehaald, zie ik, dat de toppen van de lange bladeren geel zijn. Jammer, want dit kleurt niet in het licht bij. Het frisse groen is dus weg. Bij andere bolgewassen kleurt het geel, ontstaan door het afdekken, wel bij. Wat zou de oorzaak van dit verschil zijn?

Een ander gewasje geeft me meer voldoening, nl. het Winter-aconietje of de



Fig. 5. Bloeiende winteraconiet

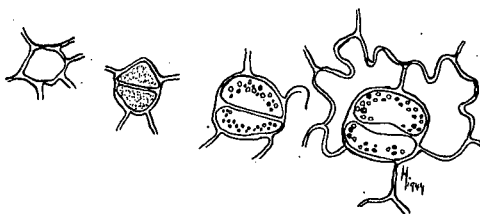


Fig. 6. Het ontstaan van huidmondjes

Winter-lentebloem, de *Eranthis hiemalis* Salisb, die bloeit als de grond nog kaal is (fig. 5). Heldergeel zijn de boterbloemige bloemen boven het groene omwindselblad. Typisch is zo'n bloem gebouwd. Het gele kopje wordt gevormd door de kelkblaadjes, de kroonblaadjes zijn vervormd tot honingbakjes, waar de eerste insecten gratis natuurhoning kunnen halen. Dan volgen de meeldraden. Weet u wat zo mooi te zien is bij deze plant? Het ontstaan van de huidmondjes in het jonge omwindselblad. Maar dan moet u een microscoop hebben. Heel voorzichtig zo'n blaadje om de linkerwijsvinger gelegd, de onderzijde naar boven. Dan met een scherp scheermesje een heel dun plakje er af. Dit met de onderzijde naar boven in een druppel water op een voorwerpglasje. Een dekglasje er op. Klaar is het preparaat. En nu maar aan het zoeken naar wat fig. 6 u laat zien. Gewone opperhuidcellen, die zich langzaam omvormen tot huidmondjes met twee boonvormige, bladgroen bevattende sluitcellen. Daar tussen de spleet om adem door te halen en water te verdampen. Wat zit zo'n plant toch prachtig in elkaar!

Verder geslenterd door de tuin. De Toverhazelaar (*Hamamelis japonica* S. et Z.) bloeit nog steeds (fig. 7). Wat een lust voor het oog is zo'n struik! Een paar takjes in de prikker van het sierschaaltje op de tafel vastgestoken, brengen de lente in huis. Goudbruine kelkjes, in elk vier helgele lintvormige



Fig. 7. Toverhazelaartakje in bloet

kroonblaadjes. Het lijken wel felgekleurde spinnen, die op de takken zitten. Waar komt deze mooie heester vandaan? Deze soort komt uit Japan, maar er zijn ook soorten in onze parken en tuinen uit Noord-Amerika en China. Kijkt u „*Herwig's practische Tuinencyclopaedie*” of „*Onze loofhoutgewassen*” van W. J. Hendriks er maar eens op na. Deze boeken geven vele bijzonderheden over de Toverhazelaarsoorten.

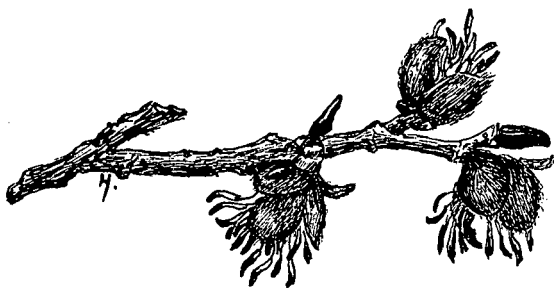


Fig. 8. Bloeiende *Parrotia persica*

En als u nu toch aan het zoeken bent, kijkt u dan ook eens naar wat er vermeld staat over de thans bloeiende en tot dezelfde familie behorende *Parrotia persica* C. A. Mey. Deze zeldzaam voorkomende heester bloeit prachtig. Uit bruin-fluwelinge schubben hangen vele rode helmknoppen (fig. 8). Een juweeltje in het voorjaar! Ik ben benieuwd of u deze heester in uw omgeving ook kunt vinden.

G. Houtman.

Zee-Anjelieren (zie omslagfoto)

Zee-anjelieren zijn wondermooi, om een variant op een bekend gezegde van Beebe te gebruiken, die deze woorden in een van zijn boeken bezigt ten opzichte van platvissen. Iedereen weet natuurlijk wel, dat de zee-anjelier met al zijn verre en minder verre verwanten, de zee-anemonen, koralen, polypen enz., tot de zogenaamde holtedieren (*Coelenteraten*) behoort en bijgevolg tamelijk laag op de zoölogische ranglijst geassocieerd staat. Maar dit kan nauwelijks een verklaring voor zijn verdere onbekendheid vormen.

Eigenlijk is het geen wonder, dat zoveel natuurliefhebbers zo weinig aandacht aan deze kleurige dieren geschonken hebben. Het is inderdaad heel moeilijk, zo niet onmogelijk hiervan een volledig overzicht te geven: de verscheidenheid en fantasie zijn te groot. Zo is een van de schitterendste vormen over het gehele lichaam fel oranje getint — en dit is in het geheel geen uitzondering — terwijl anderen een volkomen melkwit lichaam hebben. Er zijn crème typen onder, zo teer en zacht van kleur alsof er slechts een lichtspeling van bijzondere aard in het water plaats vond. Dan weer vinden we zeegroene exemplaren, prachtig nuancerend tegen de donkere bodem, de groenwieren en 't heldere water. Dikwijls vinden we ook tweekleurige anjers, bijvoorbeeld met oranje lichaam en heel licht rose tentakelkrans, bruin lichaam met witte tentakels enz. De variatie is te groot om op te noemen en het enige, dat we eigenlijk zeker kunnen zeggen is, dat in zulke gevallen de tentakels het lichtst van kleur zijn. Soms heeft het lichaam grote, onregelmatige, lichtere vlekken, maar dat komt naar verhouding toch veel minder voor. Wel vinden we allerlei donkerder tinten en vormen naast deze kleurige typen.

De verspreiding van de zee-anjelier levert nogal wat stof tot overdenken op. Ongetwijfeld is het een van de meest algemene soorten onder de zee-